

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»**

**Декларація про принципи використання генеративного
штучного інтелекту при провадженні освітнього процесу
та здійсненні наукової діяльності в НУ «Запорізька
політехніка»**

Запоріжжя, 2023

Затверджено на засіданні вченої ради Національного університету «Запорізька політехніка» (протокол від 27.11.2023 р. № 4). Введено в дію наказом ректора від 27 листопада 2023 року №468).

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Метою декларації є визначення принципів (далі – Принципи) використання генеративного штучного інтелекту (далі – ГШІ) при провадженні освітнього процесу та наукової діяльності в Національному університеті «Запорізька політехніка» (далі – Університет), для забезпечення прозорості та доброчесності, а також захисту інтелектуальної власності та авторства.

1.2 Принципи застосовуються до всіх науково-педагогічних, педагогічних, наукових працівників, здобувачів вищої освіти Університету.

1.3 В декларації під генеративним штучним інтелектом мається на увазі різновид штучного інтелекту, який здатен створювати новий контент або інформацію, яка раніше не існувала. Це може включати тексти, зображення, музику, дані, моделі, креслення, алгоритми, комп'ютерні програми тощо. ГШІ використовує спеціалізовані комп'ютерні алгоритми машинного навчання на основі доступних даних, а потім генерує на їх основі новий контент, який має подібні характеристики, але є унікальним.

1.4 ГШІ є важливим інструментом, що дає змогу підвищити якість освіти, ефективність дослідницької, інноваційної та творчої діяльності. Національний університет «Запорізька політехніка», усвідомлюючи стрімкий розвиток цифрових технологій та їх вплив на сучасний світ, визнає важливість та необхідність застосування ГШІ як в освітньому процесі, так і в наукових дослідженнях та прагне інтегрувати його в методики викладання, освітні та навчальні програми й наукові проекти.

Водночас, застосування ГШІ є викликом академічній спільноті щодо дотримання принципів професійної етики та академічної доброчесності, захисту інтелектуальної власності. Існує необхідність аналізу цих викликів, адаптації правил провадження освітньої та наукової діяльності та навчання всіх учасників освітнього процесу і наукової діяльності ефективному і доброчесному застосуванню таких технологій.

1.5 Інтеграція ГШІ в освітній процес та наукову роботу на умовах дотримання принципів академічної доброчесності, відповідає стратегічним цілям університету і сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності на національному та міжнародному рівнях. Відданість цим цілям та принципам забезпечує учасникам освітнього процесу та науковцям доступ до

передових технологій і дослідницьких інструментів, а також відкриває нові перспективи для інтелектуального розвитку особистості.

1.6 Впровадження ГШІ у освітній процес і наукові дослідження Університету має супроводжуватися створенням умов для критичного осмислення його ролі та впливу, захисту академічної свободи, розвитку сучасних навичок, зокрема критичного аналітичного мислення, креативності та здатності працювати з великими даними, а також сприяти формуванню та розвитку здатності до ефективної взаємодії із сучасними інтелектуальними системами.

2 ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ГШІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Принципи забезпечення чесності та прозорості

2.1.1. Для забезпечення чесності та прозорості, у разі використання ГШІ, науково-педагогічні, педагогічні, наукові працівники, здобувачі вищої освіти зобов'язані чітко зазначати, зокрема при опису методики виконання досліджень чи інших робіт, які інструменти і як саме вони використовували, надавати докладний опис методики і результатів використання ГШІ у своїх академічних творах.

2.1.2 Типи обмежень та основні напрями використання ГШІ в освітньому процесі та наукових дослідженнях:

використання ГШІ може бути обґрунтованим зокрема для:

- аналізу великих даних, розпізнавання образів, статистичного аналізу тощо за умови перевірки достовірності одержуваних результатів за допомогою інших методів, їх зіставлення з результатами інших досліджень подібних об'єктів у подібних умовах тощо;
- інтелектуального пошуку інформації за умови наступного оцінювання її достовірності і надійності;
- розв'язання задач прийняття рішень за допомогою інтелектуальних систем і технологій, якщо ефективність таких рішень підтверджується додатковими даними;
- надання персоналізованих рекомендацій для навчання, або тренувальних систем для вдосконалення певних навичок, які мають бути підкріплені додатковими доказами;
- генерації контенту, зокрема, написання текстів, програмних кодів, ескізів для творів мистецтва іншого контенту, який далі має аналізуватися, редагуватися, оброблятися тощо автором твору;
- генерування гіпотез, які мають перевірятися та доводитися чи спростовуватися автором твору;

- генерування початкових варіантів перекладів текстів, які підлягають подальшому редагуванню;

заборонене використання ГШІ:

- для виконання завдань, які призначені для оцінювання результатів навчання здобувача, таких як курсові роботи та проекти, есе, іспити, атестаційні роботи та інші види контрольних заходів, якщо можливість використання ГШІ не передбачена порядком їх проведення та без декларації щодо використання ГШІ;
- перефразування запозичених текстів з використанням ГШІ для приховування академічного плагіату та/або самоплагіату.

2.1.3 Вимоги до розкриття інформації про використання ГШІ:

Учасники освітнього процесу і наукової діяльності повинні надавати детальний опис використання ГШІ та згенерованого ним контенту у своїх академічних роботах, що включає інформацію про:

- конкретні засоби (програмне забезпечення тощо) та/або алгоритми ГШІ, які були використані;
- завдання, що були виконані ГШІ та отримані за його допомогою результати.

Учасники освітнього процесу і наукової діяльності повинні надати обґрунтування необхідності і важливості використання ГШІ, у тому числі конкретних засобів та/або алгоритмів, що, зокрема, може містити інформацію про:

- цілі використання ГШІ у контексті дослідження або завдання;
- внесок ГШІ у досягнення мети роботи та/або покращення її якості роботи, навчального досвіду тощо;
- альтернативні методи/підходи щодо вирішення поставленої задачі, які не передбачають використання ГШІ і які були визнані менш ефективними або недоречними.

Якщо робота учасника освітнього процесу (наукової діяльності), виконана із застосуванням ГШІ містить дані, ідеї, текст або інші елементи, які не є оригінальними, необхідно:

- надати посилання на всі використані джерела, у тому числі на джерела, використані ГШІ при генеруванні контенту;
- зазначити походження даних, використаних ГШІ для навчання або аналізу.

2.1.4 Дотримання правил виконання навчальних завдань здобувачами освіти є важливою складовою академічної доброчесності. Правила повинні сприяти формуванню здатності критично оцінювати та використовувати інструменти ГШІ в рамках академічної роботи. Здобувачам необхідно надавати чіткі вказівки стосовно того, коли і як можна використовувати ГШІ. Це може включати обмеження на використання ГШІ для генерації контенту,

автоматичного кодування тощо. Викладачі повинні застосовувати відповідні критерії оцінювання, які враховують використання ГШІ при виконанні навчальних завдань.

Здобувачі зобов'язані демонструвати глибоке розуміння матеріалу, який вони представляють у своїх академічних роботах, включаючи:

- чітке викладення та пояснення ключових ідей та теорій, які лежать в основі роботи;
- розуміння методів або підходів, використаних у роботі, включаючи ті, що використовують ГШІ;
- здатність аналізувати та інтерпретувати результати, отримані за допомогою ГШІ, і включати їх в академічний аргумент.

Здобувачі мають продемонструвати, що вони засвоїли матеріал, на який посилаються у своїх роботах шляхом:

- обґрунтування, чому певний інструмент ГШІ було обрано для використання у роботі;
- наведення власних висновків, що базуються на згенерованому ГШІ контенті та інших результатах роботи;
- критичного аналізу та оцінки згенерованого ГШІ контенту;
- чіткого розмежування між внеском здобувача та аналізом, зробленим за допомогою ГШІ.

2.2 Принципи використання ГШІ в освітньому процесі

В освітньому процесі Університету допускається збалансоване використання інструментів та технологій ГШІ із дотриманням етичних норм та прав інтелектуальної власності.

2.2.1 Застосування ГШІ може використовуватись для досягнення освітніх цілей, зокрема:

- для залучення додаткових освітніх ресурсів, які покращують розуміння здобувачами вищої освіти об'єкту вивчення;
- для формування та вдосконалення аналітичних навичок та критичного мислення здобувачів;
- для виконання здобувачами освіти рутинних операцій, що не є важливими для формування визначених стандартами вищої освіти та освітніми програмами компетентностей і результатів навчання.

2.2.2 Використання ГШІ не повинно порушувати етичні норми та права інтелектуальної власності, зокрема:

- здобувачі вищої освіти і викладачі повинні дотримуватися ліцензійних угод і законів про інтелектуальну власність при використанні ГШІ;
- у випадку, якщо результати роботи ГШІ використовується у навчальних матеріалах чи дослідженнях, слід відповідним чином визнати цей внесок;

- необхідно уникати використання ГШІ, якщо це може допускати дискримінаційні практики;

- за можливості слід розкривати методи та алгоритми, які застосовуються в ГШІ, для забезпечення можливості оцінки та розуміння результатів, які вони генерують.

2.3 Відповідальність при застосуванні ГШІ в освітньому процесі та наукових дослідженнях.

Принцип відповідальності передбачає відповідальне використання ШІ в академічному середовищі університету.

2.3.1 Інституційна відповідальність Університету:

- при інтеграції ГШІ в освітній процес, Університетом забезпечуються відповідність його місії, цілям освітньої та наукової діяльності, власній стратегії розвитку;

- Університет надає необхідну інформаційну та методичну підтримку учасникам освітнього процесу і наукової діяльності для ефективного та відповідального використання ШІ;

- Університет забезпечує дотримання учасниками освітнього процесу і наукової діяльності всіх вимог законодавства стосовно використання та розробки ГШІ, зокрема шляхом створення і послідовного дотримання відповідних правил і процедур провадження освітньої та наукової діяльності, оприлюднення академічних творів, забезпечення академічної доброчесності тощо;

- Університет вживає необхідних заходів для захисту інтелектуальної власності та персональних даних при використанні ГШІ.

2.3.2 Відповідальність науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників:

- науково-педагогічні, педагогічні і наукові працівники несуть передбачену законодавством і внутрішніми актами Університету відповідальність за порушення академічної доброчесності та неетичне використання ГШІ у навчальних матеріалах, методах викладання, академічних творах тощо;

- науково-педагогічні, педагогічні працівники забезпечують об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів з урахуванням впливу ГШІ.

2.3.3 Відповідальність здобувачів вищої освіти:

- здобувачі вищої освіти несуть передбачену законодавством і внутрішніми актами Університету відповідальність за порушення академічної доброчесності та неетичне використання ГШІ при виконанні навчальних завдань, в академічних творах, під час контрольних заходів тощо.

2.4 Принципи підтримки та заохочення досліджень та інновацій при використанні ГШІ в діяльності Університету дотримання академічної доброчесності та етичних норм.

2.4.1 Університет підтримує та стимулює використання ГШІ в при провадженні освітньої, наукової та інноваційної діяльності шляхом:

- заохочення учасників освітнього процесу, наукової та інноваційної діяльності до розвитку інноваційних проектів з використанням ГШІ;

- впровадження в освітні програми та програми освітніх компонентів окремих тематичних модулів, тем, завдань тощо, які стосуються принципів, методів, засобів, практик тощо використання ГШІ у професійній діяльності, в інноваціях та дослідженнях;

- забезпечення політики відкритого доступу для публікацій в наукових виданнях Університету;

- забезпечення прозорості досліджень, що виконуються за допомогою ГШІ.

2.4.2 Університет забезпечує дотримання академічної доброчесності та етичних норм при співпраці з бізнесом, іншими партнерами та використанні ГШІ в прикладних, зокрема комерційних дослідженнях.

2.4.3 Університет здійснює оцінку ризиків, пов'язаних з інноваційними дослідженнями з використанням ГШІ та вживає заходів щодо їх запобігання.